

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Συνεχίζουμε τή μελέτη τοῦ θέματος **ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ** καί συγχρόνως σᾶς ἐνημερώνουμε γιά θεατρικά ἔργα πού παίζονται αὐτήν τήν περίοδο.

Στό θέατρο τῆς Θεσσαλονίκης **ΜΟΝΗ ΛΑΖΑΡΙΣΤΩΝ** παίζεται τό ἔργο τοῦ Δημήτριου Βυζάντιου (1790-1853) **Η ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ**.

Ἡ εἶδηση τῆς καταστροφῆς τοῦ τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου τοῦ Ἰμπραήμ στό Ναυαρίνο στίς 20 Ὀκτωβρίου τοῦ 1827 φθάνει στό Ναύπλιο. Κάποια πρόσωπα πού κατάγονται ἀπό διάφορα μέρη Κρητικός, Μωραΐτης, Ἀρβανίτης, Ἀνατολίτης, Κύπριος καί ὁ Λογιώτατος γιορτάζουν τό χαρμόσυνο γεγονός μέ χορούς καί τραγούδια στό πανδοχεῖο τοῦ Χιώτη. Τά πρόσωπα αὐτά ἔχουν διάφορα ἐπαγγέλματα καί μιλοῦν ὁ καθένας τήν γλῶσσα τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς τους. Ἔτσι ἀκούονται διάφορες ντοπιολαλιές καί τό πανδοχεῖο γίνεται Πύργος τῆς Βαβέλ. Ἡ ἀσυνεννοησία παράγει παρεξηγήσεις, κωμικές καταστάσεις. Ἀπό παρεξήγηση ὁ Ἀρβανίτης τραυματίζει τόν Κρητικό μέ τήν πιστόλα του. Ὁ Ἐπτανήσιος Ἀστυνόμος κάνει ἀνακρίσεις. Ἡ ἀσυνεννοησία ἐπιτείνεται. Ἀλλά δέν εἶναι μόνον ἡ γλῶσσα πού δημιουργεῖ τίς δυσκολίες. Εἶναι ἡ ἔλλειψη καλλιέργειας, τά ἀρνητικά στοιχεῖα τοῦ χαρακτήρα τῶν προσώπων (εὐερέθιστο, ἐγωισμός κ.ἄ), κυρίως ἡ ἀπουσία τῆς γλώσσας τῆς ἀγάπης. Ἀποκαλύπτεται ἡ αὐταρχικότητα, ἡ βαναυσότητα καί ἡ διαφθορά τῆς Διοικήσεως.

Ἐπισημαίνεται ἡ ἀπαρχή δυτικῶν ἐπιδράσεων.

Στό **ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ** παρουσιάζεται τό ἔργο τοῦ Γιάννη Κωσταρᾶ **ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ, Ο ΠΑΡΑΞΗΓΗΜΕΝΟΣ ΗΡΩΑΣ**.

Τό ἔργο ἀναφέρεται στή ζωή καί στή δράση τοῦ Γεωργίου Καραϊσκάκη, ἀγωνιστῆ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821. Ἡ ἰδιοτυπία τοῦ ἔργου εἶναι ὅτι ὁ Καραϊσκάκης παρουσιάζεται χωρίς καμία διάθεση ὠραιοποιήσεως καί ἡρωοποιήσεως. Ἡ προσέγγισή του γίνεται μέ βάση κοινωνιολογικά καί ψυχολογικά στοιχεῖα. Ἀποτελεῖ ἀποτέλεσμα ἔρευνας μηνῶν τοῦ συγγραφέα. Περιλαμβάνει σκηνές πού ζωντανεύουν ἀληθινά γεγονότα καί διαλόγους γραμμένους στήν καθομιλουμένη γλῶσσα τῆς Ἐπανάστασεως.

Τό κεντρικό πρόσωπο τοῦ ἔργου, ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης, εἶναι ἱστορικό πρόσωπο. Στό θέατρο ἔχουμε καί αὐτό τό φαινόμενο. Ἱστορικά πρόσωπα νά εἶναι πρόσωπα θεατρικῶν ἔργων. Σέ κάποιο **ΜΑΘΗΜΑ** θά ἀσχοληθοῦμε μέ τό θέμα αὐτό: **ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ**.

Στό ΓΥΑΛΙΝΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ παίζεται τό έργο του Ντάριο Φό ΔΕΝ ΠΛΗΡΩΝΩ, ΔΕΝ ΠΛΗΡΩΝΩ.

Τή ζωή μας σημαδεύουν καί ή χαρά καί ή λύπη. Καί τά θεατρικά έργα πού τήν αναπαριστάνουν έχουν καί τό κωμικό καί τό τραγικό στοιχείο. Είμαι πάμπολλοι θεατρικοί συγγραφείς, από τήν αρχαιότητα μέχρι σήμερα, πού μέσω, τής κωμωδίας επισημαίνουν πολύ σοβαρά θέματα. Στό έργο αυτό του Νομπελίστα Ίταλου δραματουργού παρακολουθούμε δύο ειδών αντίστασεις. Κατ' αρχάς βλέπουμε τήν αντίδραση των καταναλωτών στις αυξήσεις των τιμών διαφόρων αγαθών. Αρνούνται νά καταβάλουν τις αυξημένες τιμές. Σύντομα όμως ξεθαρρεύουν καί άδειάζουν τά σουπερ-μάρκετς χωρίς νά πληρώνουν. Η διαδικασία τής αποκρύψεως των απλήρωτων αγαθών δημιουργεί σειρά κωμικών καταστάσεων, διότι ή αστυνομία κάνει έρευνα στά σπίτια. Ο διπρόσωπος Άστυνόμος άλλοτε είναι μέ τό μέρος των άπροστάτευτων καταναλωτών καί άλλοτε μέ τούς οικονομικά ισχυρούς. Η πνευματική αντίσταση του Τζιοβάνι αξιέπαινη αλλά έκτεθειμένη στην έκμετάλλευση. Οί άσυνείδητοι έκμεταλλεύονται τήν εύσυνειδησία.

Στό ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΘΕΑΤΡΟ παρουσιάζεται τό έργο του Σάμιουελ Μπέκετ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ.

Τυφλός καί παράλυτος, καθηλωμένος σε άναπηρικό καρότσι ο ήλικιωμένος Χάμ. Νεώτερος ο Κλόβ. Γιός του; Υπηρέτης του; Κλεισμένοι σ' ένα γκρίζο δωμάτιο μέ δύο παράθυρα-φεγγίτες, ψηλά, άριστερά καί δεξιά. Στό ίδιο δωμάτιο, αλλά πιό περιορισμένοι μέσα σε σιδερένια βαρέλια οί γονείς του Χάμ, πίσω στό βάθος του δωματίου. Δράση δέν υπάρχει. Ο Κλόβ κινείται μέσα στό δωμάτιο, ανεβαίνει σε σκάλα καί κοιτάζει έξω από τά παραθυράκια. Οί γέροι γονείς του Χάμ σηκώνονται δύο φορές καί φαίνονται πάνω από τά στόμια των βαρελιών. Τά λόγια τους περιορισμένα. Οί Χάμ καί Κλόβ συνομιλούν. Ο Χάμ άρθρώνει περισσότερα λόγια. Λόγος φαινομενικά λογικός, όμως χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο.

Προτιμήσαμε τόν όρθολογισμό περιφρονώντας τήν Πίστη πού είναι "πραγμάτων έλεγχος μή βλεπομένων" καί αντί νά προσεγγίσουμε τό υπέρλογο καταλήξαμε στό παράλογο. Αυτόπεριοριστήκαμε στην ύλική διάσταση τής υπάρξεώς μας. Φυλακισθηκάμε στην ύλοφροσύνη. Η έγωπάθεια μάς έχει τυφλώσει. Άπελπιστικά περιορισμένοι οί όρίζοντες μας.

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΙΑ

Ένα άλλο ανθρώπινο πάθος ή ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΙΑ.

Όπως σημαίνει ή λέξη, μίσος για τούς ανθρώπους, γενικά όχι για συγκεκριμένα πρόσωπα. Αποτελεί νόσημα τής καρδιάς. Μπορεί νά μήν έχει συγκεκριμένη αίτια, μπορεί νά όφείλεται σέ έσφαλμένες αντίληψεις, θεωρητικά αίτια, πλάνες, προκαταλήψεις, παρεξηγήσεις. Μπορεί νά εΐναι γενική, π.χ. αντιπάθεια φυλετική, θρησκευτική. Μπορεί νά όφείλεται σέ άδικίες πού έχει ύποσσει ό μισάνθρωπος, κατατρεγμούς κ.λ.π. Ό μισάνθρωπος αισθάνεται, νομίζει ότι εΐναι σωστός, άνώτερος άπό τούς συνανθρώπους του γενικά. Γενικά διαπιστώνουμε ότι κρίνει άύστηρά τούς άλλους και έπεικώς τόν έαυτό του.

Η δραματουργική έμπνευση και γραφίδα τοϋ κορυφαίου Γάλλου κωμωδιογράφου Μολιέρου μάς προβάλλει ένα τέτοιο πρόσωπο, τόν Άλσέστ κεντρικό πρόσωπο τοϋ έργου του Ο ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ. Κωμωδία μέ υπόγειο τραγικό στοιχείο. Ό Άλσέστ άρνείται νά συμβιβαστεί μέ τό κοινωνικό κατεστημένο, τήν επικρατούσα χυδαιότητα, τήν καθιερωμένη ύποκρισία, τό πλέγμα τών ύποπτων συμφερόντων, τόν γενικευμένο άμοραλισμό, τήν διαφθορά τών συνειδήσεων, τήν θλιβερή έκπτωση τοϋ έρωτα. Τά πολυτελή σαλόνια όπου βασιλεύει ή πλήξη, άποκαλύπτουν τήν κενότητα τής ζωής τών θαμώνων τους. Τά φανταχτερά ένδύματα, οί περίτεχνοι λόγοι και οί κομψοί τρόποι καλύπτουν τήν πνευματική ένδεια, τήν εϋτέλεια τών στόχων, τήν κουφότητα τών χαρακτήρων.

Κατά τήν συζήτηση πού γίνεται άνάμεσα στόν Άλσέστ και τόν φίλο του Φιλέντ περιγράφεται μέ ζωηρά χρώματα ή κατάσταση πού επικρατεί στόν κοινωνικό τους περίγυρο. Ό Άλσέστ, πού θέλει νά εΐναι άπόλυτα ειλικρινής πρός τούς ανθρώπους και στίς σχέσεις του, όχι μόνο έκφράζει τήν αντίθεσή του και τίς έπικρίσεις του, αλλά και τήν άγανάκτησή του και περιφρόνησή του. Διατυπώνονται έπιχειρήματα και άπό τούς δύο, πού έξισοροποϋνται μέ μεγαλύτερη ή μικρότερη δόση όρθότητας. Αϋτά πού έπισημαίνονται κατά τήν συνομιλία τους παρουσιάζονται στή συνέχεια πιο άνάγλυφα μέ τά λόγια τών άλλων προσώπων, τών κρινομένων, τίς ένέργειές τους, τίς σχέσεις τους, πού άποκαλύπτουν τίς ιδέες και πεποιθήσεις τους, τίς προθέσεις και τά κίνητρά τους, τόν χαρακτήρα και τό ήθος τους, τήν ζωή τους, τόν έσωτερικό τους κόσμο και τόν κόσμο πού διαμορφώνουν.

Συνεπής στις αρχές του ο Άλσέστ δέν συγκινείται από τήν πρόταση τής Άρσινόης πού, στήν προσπάθειά της νά κερδίσει τήν αγάπη του, προθυμοποιείται νά χρησιμοποιήσει τήν έπιρροή της νά μπει ο Άλσέστ στή βασιλική αυλή καί νά τιμηθεί μέ άξιώματα. Τήν βεβαιώνει μέ άρκετή δόση ειρωνείας: "Δέν έχω καμία από τίς άρετές πού εἶναι αναγκαῖες γιά νά πετύχω καί νά σταδιοδρομήσω εκεί μέσα. Τό μεγαλύτερο ταλέντο μου: εἰλικρίνεια καί παρρησία."

Ο Άλσέστ βλέπει, έπισημαίνει καί καταγγέλλει τό παντοῦδες κακό πού κατακλύζει τήν κοινωνία, άγανακτεῖ καί όργίζεται. Δέν διακρίνει όμως τά άρνητικά στοιχεία τών ανθρώπων από τούς ανθρώπους. Κατ' έπανάληψη δηλώνει ότι μισεῖ τούς ανθρώπους. Μόνον ο έρωτας του γιά τήν γοητευτική χήρα Σελιμέν τόν κάνει νά παραβλέπει τίς άδυναμίες της.

Προφανώς βέβαιος γιά τήν πνευματική του άνωτερότητα κρίνει τούς άλλους αὐστηρά. Δέν έχει τά πνευματικά κεφάλαια πού θά τοῦ ἔδωσαν τήν δυνατότητα νά αγαπά τούς συνανθρώπους του παρά τά άρνητικά του στοιχεία. Γιατί όχι καί λόγω τών άρνητικῶν τους στοιχείων. Μπορεῖ ἔτσι νά δροά έξυγιαντικά στήν κοινωνία;

ΤΙΜΩΝ Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ τοῦ Σαίξπηρ

Έναν μισάνθρωπο μᾶς παρουσιάζει ο μέγας Άγγλος δραματουργός Ουίλλιαμ Σαίξπηρ τόν Τίμωνα τόν Αθηναῖον μέ τό όμώνυμο ἔργο του.

Πλούσιος καί ευγενής Αθηναῖος ο Τίμων ἐκ φύσεως καλός καί συμπαθητικός ὑπῆρξε σπάταλα γενναιοδωρος πρὸς φίλους, κόλακες καί κοινωνικά παράσιτα. Όχι γιατί ἤθελε νά δημιουργήσει όπαδούς, θαυμαστές, αυλή, αλλά ἐπειδὴ εἶχε σάν ιδανικό του τήν φιλία. Αλλά κάποτε τά οικονομικά του μέσα έξαντλήθηκαν. Στήν δυσκολία του άπευθύνεται γιά βοήθεια στους πιό ευκατάστατους φίλους του. Αὐτοί όχι μόνον τοῦ τήν άρνοῦνται, αλλά τόν εγκαταλείπουν γυρίζοντας τήν πλάτη. Τους αἰφνιδιάζει προσκαλώντας τούς άκόμη μία φορά σέ συμπόσιο. Τά ἔδέσματα εἶναι σκεπασμένα. Ο Τίμων τους φωνάζει: "Ξεσκεπάστε, σκυλιά, καί γλεῖψτε!" Τους περιλούει μέ τό καυτό νερό πού περιέχουν τα πιάτα.

Καταρόμενος τήν πόλη καταφεύγει σέ κοντινό δάσος καί εγκαθίσταται σέ σπήλαιο. Ζεῖ μόνος, γίνεται μισάνθρωπος. Σκάβοντας νά βρεῖ ρίζες γιά νά φάει βρίσκει ἕνα σωρό από χρυσάφι, πού τώρα γι' αὐτόν δέν έχει καμία άξία. Τό διαβρωμένο από τήν πικρία πνεῦμα του άποκαλύπτεται στήν συνομιλία του μέ τόν

ἐξόριστο Ἀλκιβιάδην, τόν δύστροπο φιλόσοφο Ἀπῆμαντο, τούς κλέφτες καί κόλακες πού ἐλκύονται ἀπό τό χρυσάφι καθώς καί μέ τόν πιστό διαχειριστή του Φλάβιο. Ὅταν οἱ γερουσιαστές τῆς Ἀθήνας, πού δέχεται τήν ἐπίθεση τοῦ Ἀλκιβιάδη, τοῦ ζητοῦν νά ἐπιστρέψει στήν πόλη νά τούς βοηθήσει, ἀρνείται.

Ὁ τάφος του κοντά στή θάλασσα. Ἐπιτάφια ἐπιγραφή ἐκφράζει τό μῖσος του γιά τούς ἀνθρώπους.

" Ἐδῶ κεῖται ἄθλια ἀπό ψυχὴν ἄθλια κλεμμένη σκόνη · μή ζητᾶς τ' ὄνομα. Κακό κακούς νά σᾶς σκοτώνει. Ὁ Τίμων κεῖται: ζωντανός μίσησα τούς ἀνθρώπους · βλαστήμα με, μά διάβαινε, μακριά ἀπό αὐτούς τούς τόπους."

Στά δύο αὐτά ἔργα Ὁ ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ τοῦ Μολιέρου καί ΤΙΜΩΝ Ὁ ΑΘΗΝΑΙΟΣ τοῦ Σαίξπηρ βλέπουμε τό πάθος νά στρέφεται ἐναντίον ὅλων τῶν ἀνθρώπων, τῶν συνανθρώπων γενικά.

Σέ ἄλλες περιπτώσεις ἀνθρώποι τρέφουν μῖσος πρὸς συγκεκριμένα πρόσωπα.

ΜΙΣΟΣ

Στὴν τραγωδία τοῦ Σοφοκλῆ **ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ** ὁ ἥρωας τρέφει μῖσος ἐναντίον τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἐκστρατείας τῆς Τροίας Ἀγαμέμνονα καί Μενελάου καθώς καί ἐναντίον τοῦ Ὀδυσσεᾶ διότι τόν ἐγκατέλειψαν στήν ἀκατοίκητη τότε Λῆμο. Πρὶν καταπλεύσει στήν Τροία ὁ στόλος τῶν Ἑλλήνων ἐστάθμευσε στήν νῆσο Τένεδο. Μία ὀχιά ἐδάγκασε τόν Φιλοκτῆτη. Μέ δικαιολογία τίς κραυγές του ἀπό τούς πόνους καί τή δυσσομία τῆς πληγῆς του οἱ Ἀτρεΐδες, μέ ὑπόδειξη τοῦ Ὀδυσσεᾶ, τόν ἐγκατέλειψαν στήν Λῆμο.

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ τοῦ Σαίξπηρ.

Ὁ Ἀντόνιο δείχνει μία περιφρόνηση καί ἀντιπάθεια πρὸς τόν Ἑβραῖο Σάυλοκ ἐπειδὴ εἶναι ἄκαρδος τοκογλύφος. Τά αἰσθήματά του ὅμως δέν εἶναι ἰσχυρά φορτισμένα, ὅπως προκύπτει ἀπό τούς λόγους του. Ἄν καί ἔχει ἀνάγκη ἀπό τά χρήματα τοῦ Ἑβραίου γιά νά ἐξυπηρετήσῃ φίλο του, δέν συστέλλεται, δέν ἐκλιπαρεῖ, λέει αὐτά πού αἰσθάνεται καί νομίζει. Οὔτε μπορούμε νά χαρακτηρίσουμε τό ἔργο ἀντισημιτικό.

Ὁ Σάυλοκ ἐπισημαίνει κάποιες κατακριταίες θέσεις τῶν χριστιανῶν γιά τό γένος του, ἀλλά ἐκείνο πού τό ἔργο τονίζει μέ τήν ἐξέλιξη τοῦ μύθου εἶναι τό θανάσιμο μῖσος τοῦ Ἑβραίου Σάυλοκ γιά τόν χριστιανό Ἀντόνιο. Ὁ Ἀντόνιο εἶναι ἔμπορος, ἀνταγωνιστής, καί ὄχι τοκογλύφος. "Χαλάει τήν πιάτσα" θά λέγαμε σήμερα. Θέλει νά τόν ἐξοντώσει καί γι' αὐτό στό δάνειο πού συνάπτει βάζει τήν ἀκόλουθη ρήτρα. Ἄν τό ὁμολόγο δέν πληρωθεῖ κατά τή λήξη του, ὁ Σάυλοκ θά κόψει μία λίτρα κρέας ἀπό τό σῶμα τοῦ Ἀντόνιο. Μέ τό συμβόλαιο αὐτό ὁ Ἀντόνιο ἐξασφαλίζει τρεῖς χιλιάδες δουκάτα πού χρειάζεται ὁ φίλος του Μπασάνιο. Στό δικαστήριο ὅπου ὁ Σάυλοκ σύρει τόν Ἀντόνιο, ἀρνεῖται τήν ἐξόφληση τοῦ ὁμολόγου του. Δέν δέχεται οὔτε πολλαπλάσιο ποσό τοῦ δανείου. Ἀπαιτεῖ τήν ἐφαρμογή τῆς ποινικῆς ρήτρας, ἐτοιμάζεται νά κόψει μία λίτρα κρέας ἀπό τήν περιοχὴ τῆς καρδιάς τοῦ σώματος τοῦ Ἀντόνιο.

Μία περίπτωση ἀβυσσαλέου μίσους καί μάλιστα μεταξύ δύο ἀδελφῶν ἔχουμε στό Θηβαϊκό κύκλο τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας.

Τραγωδίες **ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΣ** τοῦ Αἰσχύλου, **ΑΝΤΙΓΟΝΗ, ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ** τοῦ Σοφοκλῆ καί **ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ** τοῦ Εὐριπίδη.

Μετά τήν αὐτοτύφλωση τοῦ Οἰδίποδα, οἱ δύο γιοί του συμφώνησαν νά βασιλεύουν ἐναλλακτικά στή Θήβα. Στό τέλος τοῦ πρώτου ἔτους ὁ Ἐτεοκλῆς δέν παρέδωσε τήν ἐξουσία στόν Πολυνεῖκη. Αὐτός κατέφυγε στό Ἄργος στήν αὐλή τοῦ βασιλέα Ἄδραστου καί νυμφεύτηκε τήν κόρη του. Ἐπεισε τό πενθερό του νά τοῦ δώσει στρατό καί ἔξη ἄξιους ἀρχηγούς νά ἐκστρατεύσει ἐναντίον τῆς Θήβας καί νά διεκδικήσει τά δικαιώματα του στόν θρόνο της καί στόν θησαυρό τοῦ θρόνου. Αὐτή εἶναι ἡ ὑπόθεση τῶν τραγωδιῶν **ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΣ** τοῦ Αἰσχύλου καί **ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ** τοῦ Εὐριπίδη.

Πρὶν σφίξει ἡ πολιορκία, πρὶν ἀρχίσουν οἱ ἐχθροπραξίες ἡ Ἰοκάστη καλεῖ καί τούς δύο γιούς της καί προσπαθεῖ νά τούς λογικεύσει, νά τούς εἰρηνεύσει, νά τούς συμφιλιώσει. Οἱ συμβουλές καί τά παρακάλια της δέν φέρουν τό ἐπιθυμητό ἀποτέλεσμα. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ Ἐτεοκλῆ νά κρατήσει τήν ἐξουσία καί ἡ ἀποφασιστικότητα τοῦ Πολυνεῖκη νά τή διεκδικήσει ἔχουν ἀνάψει στίς καρδιές τους ἀβυσσαλέο μῖσος καί ὁ καθένας ἐπιθυμεῖ σφοδρά νά ἐξοντώσει τόν ἄλλον.

Σᾶς παραθέτω ἀπό τήν τραγωδίαν **ΦΟΙΝΙΣΣΑΙ** τοῦ Εὐριπίδη τήν συγκλονιστική περιγραφή πού κάνει ὁ Ἀγγελιοφόρος τῆς μονομαχίας Πολυνεῖκη καί Ἐτεοκλῆ στήν μητέρα τούς Ἰοκάστη. "Ἄφοῦ μέ ὅπλα χάλκινα στόλισαν τό σῶμα τους τά νεαρά παλικάρια τοῦ γέροντα Οἰδίποδα, πῆγαν καί στάθηκαν στό ἐνδιάμεσο τῶν δύο στρατῶν, οἱ δύο τους στρατηγοί κι' οἱ δύο τους στρατηλάτες σ' ἓναν ἀγῶνα μονομαχίας καί στή δύναμη τῶν κονταριῶν. Ἐριξε τή ματιὰ του πρὸς τό Ἄργος ὁ

Πολυνείκης καί ἔτσι τήν προσευχή του ἔκανε: " Ἦρα ἀφέντρα μου-γιατί δικός σου εἶμαι, μιά πού σέ γάμο πῆρα τήν κόρη τοῦ Ἄδραστου καί κατοικῶ στή χώρα σου δῶσε μου τή δύναμη νά σκοτώσω τόν ἀδελφό μου καί τό δεξι χέρι μου ἀντικριστά νά τό ματώσω τή νίκη παίρνοντας". Ζητοῦσε στεφάνι πολύ ἄσχημο, νά σκοτώσει τόν ἀδελφό του. Δάκρυζαν πολλοί βλέποντας τήν τύχη πόσο ἦταν βαριά κι' ἔριξαν ὁ ἕνας στόν ἄλλο ματιές ἀνταλλάσσοντάς τες. Ὁ Ἐτεοκλῆς ἔριξε μία ματιά πρὸς το νάο τῆς Ἀθηνᾶς μέ τή χρυσή ἀσπίδα κι' ἔτσι προσευχήθηκε: "Τοῦ Δία κόρη, δῶσε μου τό κοντάρι μ' ὁμορφη νίκη ἀπό τό χέρι μου στό στήθος τοῦ ἀδελφοῦ μου νά μπήξω ἐξακοντίζοντάς το καί νά σκοτώσω αὐτόν πού ἦρθε νά κουρσέψει τη γῆ μου". Ὅταν ἡ λαμπάδα ἀναψε σάν τυρρηνικῆς σάλπιγγας ἤχος πού εἶναι σημάδι γιά μάχη φονική, μέ τρέξιμο φοβερό ὄρμησαν ὁ ἕνας στόν ἄλλον πάνω· σάν ἀγριογούρουνα πού ἀκονίζουν τά ἄγρια σαγόνια τους πιάστηκαν μεταξύ τους ἔχοντας καταμουσκεμένα μ' ἀφρούς τά γένια τους· κι ὁμοῦσαν ὁ ἕνας στόν ἄλλον μέ τό ὄπλο τους· ὅμως ἔσκυβαν κάτω ἀπ' τίς ἀσπίδες τους, γιά νά γλιστρᾶ ἄστοχα τοῦ κονταριοῦ ἡ κόψη. Κάθε πού ὁ ἕνας ἔβλεπε τό πρόσωπο τοῦ ἄλλου νά προβάλλει ἀπ' τήν ἀσπίδα, κουνοῦσε τό ὄπλο του γιά νά τό χῶσει στό στόμα του. Ἀλλά στῶν ἀσπίδων τους τά διάκενα καλά γυρίζαν τά μάτια τους, ὥστε ἄστοχο νά γίνεται τό κοντάρι του. Πολύς πολύς ἰδρωτᾶς χυνόταν ἀπ' τό πρόσωπο ὅσων τούς ἔβλεπαν παρά αὐτῶν πού ἀγωνίζονταν ἀπό φόβο γιά ὅποιον ἀγαποῦσαν. Ὁ Ἐτεοκλῆς παραμερίζοντας μία πέτρα πού τό δρόμο του ἐμπόδιζε βγάζει τό πόδι του ἔξω ἀπό τήν ἀσπίδα του· ἀμέσως ὁ Πολυνείκης τήν εὐκαιρία ἔπιασε μέ τό κοντάρι του, καθῶς εἶδε χτύπημα πού δόθηκε στό ὄπλο πού κρατοῦσε, καί τό ἀργεῖτικο κοντάρι πέρασε τήν κνήμη τοῦ ἀδελφοῦ του· κι ὅλος ὁ στρατός τῶν Δαναῶν τότε ἀλάλαξε ἀπό χαρά. Στό μεταξύ στόν ἀγῶνα αὐτό, μόλις εἶδε τόν ὦμο του γυμνό αὐτός πού πρὶν πληγώθηκε, στό στήθος τοῦ Πολυνείκη μ' ὄρμη πέρασε τό κοντάρι του κι' ἔκανε νά καταχαροῦν της Θήβας οἱ πολῖτες, ἔσπασε ὅμως τοῦ κονταριοῦ του ἡ αἰχμή. Καί καθῶς ἔτσι βρέθηκε σέ δυσκολία μέ τό κοντάρι του, πάλι γυρίζει, πιάνει μία μαρμαρόπετρα τή ρίχνει καί τοῦ σπάει στή μέση τό κοντάρι του· πιά μέ ἴσους ὄρους πήγαινε ὁ ἀγῶνας τους, καθῶς κι' ἀπό τῶν δύο τά χέρια τό κοντάρι εἶχε πιά χαθεῖ. Τότε ἔπιασαν κι' οἱ δύο τίς θῆκες τῶν σπαθιῶν τους, καί ἔφτασαν κοντά κι ἀφοῦ ἔμπλεξαν τίς ἀσπίδες τους, μεγάλη ταραχή τῆς μάχης προκαλοῦσαν κι' ἀπό τίς δύο μεριές. Καί κάπως καθῶς σκέφθηκε, ὁ Ἐτεοκλῆς ἔβαλε μπροστά τή θεσσαλική πανουργία ἀπό συνήθεια πού εἶχε στή χώρα του. Τραβήχτηκε δηλαδή πρὸς τά πίσω ἀπό ἐκεῖ πού ἀγωνιζόταν, πρὸς τά πίσω τράβηξε τό πόδι του τό ἀριστερό, προσέχοντας ὅμως πάντοτε πρὸς τά ἐμπρός μὴν του χτυπήσει τό στομάχι του, κι' ἀμέσως προβάλλοντας τό δεξι πόδι του στόν ἀφαλό του πέρασε τό σπαθί του καί τό σφήνωσε στή ραχοκοκαλιά του. Μαζί πλευρά καί κοιλιά δίπλωσε ὁ δύστυχος ὁ Πολυνείκης καί γεμᾶτος αἵματα σωριάζεται στό χῶμα πληγωμένος. Ὁ ἄλλος μέ τήν ἰδέα πῶς κερδίζει κι' ἔχει

νικήσει στὸν ἀγῶνα τὸ σπαθὶ τοῦ πέταξε στὴ γῆ καὶ ἄρχισε τὰ ὄπλα νὰ τοῦ παίρνει χωρὶς νὰ σκέφτεται διόλου τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ βλέποντας ἐκεῖ. Αὐτὸ ἦταν πού τὸν ἔκανε νὰ ξαστοχήσει· διότι καθὼς ἀνάσαινε λίγο ἀκόμη καὶ κρατοῦσε τὸ σπαθὶ τοῦ στὴν ὀλέθρια πτώση του, μὲ δυσκολία βέβαια, ὥστόσο τέντωσε τὸ σπαθὶ τοῦ στό συκῶτι τοῦ Ἐτεοκλῆ ὁ Πολυνείκης, πού εἶχε πέσει στὴ γῆ πρωτύτερα. Δαγκώνοντας κι' ἄλλο τὴ γῆ στὸν ἕναν ὁ ἄλλος δίπλα ἔπεσαν καὶ οἱ δύο καὶ δὲν ξεχώρισαν σὲ ποιὸν ἢ δύναμη ἀνήκει".

Βρίσκουμε ἀσφαλῶς παράλογο τὸ ἀμοιβαῖο ἀβυσσαλέο μῖσος τῶν δύο ἀδελφῶν, Πολυνείκη καὶ Ἐτεοκλῆ. Ἀλλὰ κατανοητό.

Τὸ μῖσος πού τρέφει, πού αἰσθάνεται ὁ Ἰάγος γιὰ τὸν Ὀθέλο, στὴν τραγωδία τοῦ Σαίξπηρ **ΟΘΕΛΟΣ** δὲν τὸ κατανοοῦμε. Τέσσαρες φορές ὁμολογεῖ. Παρῶν καὶ Ροδρίγος (23): "...μόλον πού τὸν μισῶ σὰν βάσανο τῆς κόλασης ὅμως ἡ ἀνάγκη τῆς τωρινῆς ζωῆς μὲ κάνει νὰ σηκῶσω φιάμολα καὶ νὰ δώσω σῆμα ἀγάπης, πού νὰ πράγματι μόνον σῆμα". Πάλι στὸν Ροδρίγο (43): "Τόνε μισῶ τὸν Μαῦρο, ἔχω λόγο γκαρδιακό· κι ἐσύ ὄχι λιγότερο". Δὲν ἐκθέτει συγκεκριμένους λόγους γιατί μισεῖ τὸν Ὀθέλο. Τὸν λέει μαῦρο γιατί ἦταν Μαυριτανός. Μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι τὸ πάθος τοῦ μίσους εἶναι τῆς καρδιάς αἴσθημα. Ἐνῶ γιὰ τὸν Ροδρίγο ὑπῆρχε μία σοβαρὴ ἐξήγηση: ὁ Ὀθέλος παντρεύτηκε τὴν Δυσδαιμόνα πού ἐκεῖνος ἤθελε. Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ὀθέλος προτίμησε τὸν Κάσιο γιὰ ὑπαρχηγό του στὴν ἐκστρατεία τῆς Βενετίας στὴν Κύπρο καὶ ὄχι τὸν Ἰάγο δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἕνας σοβαρὸς λόγος τοῦ μίσους του.

Καὶ πάλι σὲ συνομιλία του μὲ τὸν Ροδρίγο ὁ Ἰάγος ὁμολογεῖ (43): " Τοῦ' χω μῖσος τοῦ Μαύρου, ὁ κόσμος τὸ φαντάζονται πὼς στά σεντόνια μου ἔχει κάνει τὴ δική μου ὑπηρεσία".

Πάλι στὸν Ροδρίγο (57): " Ὁ Μαῦρος, κί ἄς μὴν τὸν χωνεύω, εἶναι πιστός, γενναῖος κι' ἀγαπάει...".

Στὴν πρώτη σκηνὴ τοῦ ἔργου:

Ροδρίγος: " Σὺ μοῦ 'χεις πεῖ πὼς τοῦ 'χεις μῖσος".

Ἰάγος: " Βρίσε με, ἂν δὲν τοῦ 'χω...".

Γιὰ ψυχολόγους καὶ ψυχιάτρους ἀνεξήγητο τὸ μῖσος τοῦ Ἰάγου γιὰ τὸν Ὀθέλο. Γιὰ τὴν Ἀποκεκαλυμμένη Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει ἐξήγηση: ἡ δράση τοῦ ἐχθροῦ μας πού ἀνάγεται στὴν αὐγὴ τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, στὸν κῆπο τῆς Ἐδέμ.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἰάγος χρειάζεται σοβαρὴ δικαιολογία γιὰ τὸ μῖσος πού νιώθει γιὰ τὸν Ὀθέλο. Τί λέει; "...ὁ κόσμος τὸ φαντάζονται πὼς στά σεντόνια μου ἔχει κάνει

τή δική μου ύπηρεσία: δέν ξέρω ἂν εἶν' ἀλήθεια, ὥστόσο καί μόνο μέ ὑποψία τέτοια θά ἐνεργήσω σάν νά 'χεῖ γίνει" (43).

Και ἄλλοῦ μονολογῶντας ὁ Ἰάγος λέει (57): "...μή ἓνα μέρος γιά νά θρέψω τό ἄχτι μου, γιατί ὑποπτεύω πῶς ὁ λάγνος Μαῦρος σαλτάρισε στή θέση μου κι' αὐτή ἡ ἰδέα σάν δηλητήριο τρώει τά μέσα μου καί τίποτε ποτέ δέ θά εὐχαριστήσῃ τήν ψυχή μου ἂν δέν πατσίσουμε: γυναίκα γιά γυναίκα".

Τό φαινόμενο αὐτό λέγεται motive searching. Τολμῶ νά ἀποκαλέσω αὐτό τό πάθος ΑΝΙΔΙΟΤΕΛΗ ΚΑΚΟΗΘΕΙΑ.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

16 Ἰανουαρίου 2022

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ ΕΤΦΤΛ-ΛΠ-2022